

Giải pháp nâng cao vai trò của báo mạng điện tử đấu tranh phòng, chống tham nhũng ở Việt Nam

Ngày nhận bài: 29/10/2024 | Ngày phản biện: 03/11/2024 | Ngày xuất bản: 12/04/2026

Tác giả: Nguyễn Văn Minh (Tạp chí Thương hiệu và Pháp luật)

Tóm tắt: Thời gian qua, báo mạng điện tử đã thể hiện tinh thần đấu tranh phòng, chống tham nhũng quyết liệt theo chủ trương, đường lối của Đảng, chính sách, pháp luật của Nhà nước và gặt hái được nhiều thành công đáng ghi nhận, khẳng định vai trò và vị thế tiên phong. Tuy nhiên, hoạt động đấu tranh phòng, chống tham nhũng của báo mạng điện tử cũng còn tồn tại một số hạn chế trong nội dung thông tin, cách thức đấu tranh và hình thức thể hiện. Do vậy, bằng phương pháp phân tích nội dung báo chí kết hợp giữa nghiên cứu định lượng và định tính, bài viết sẽ chỉ ra những thành công, hạn chế, tìm ra nguyên nhân, làm cơ sở đề xuất một số giải pháp nâng cao vai trò của báo mạng điện tử trong đấu tranh phòng, chống tham nhũng ở Việt Nam thời gian tới.

1. Đặt vấn đề

Đảng và Nhà nước Việt Nam luôn xác định phòng, chống tham nhũng là một trong những nhiệm vụ trọng tâm nhằm nâng cao tính minh bạch của xã hội, duy trì ổn định chính trị và tạo đà phát triển kinh tế. Trong cuộc đấu tranh ấy, báo chí nói chung và báo mạng điện tử nói riêng được giao giữ nhiều vai trò quan trọng như: tuyên truyền, giáo dục và nâng cao nhận thức xã hội; phát hiện và phản ánh hành vi tham nhũng; giám sát và phản biện xã hội; hỗ trợ hoạch định chính sách và hoàn thiện thể chế; tạo diễn đàn công luận và thúc đẩy trách nhiệm xã hội của công dân. Thể hiện vai trò “mũi nhọn tiên phong”, hoạt động đấu tranh phòng, chống tham nhũng của báo mạng điện tử thời gian qua đã góp phần đập tan luận điệu xuyên tạc của các thế lực thù địch khi cho rằng “tham nhũng là bản chất của chế độ cộng sản” và “bài trừ tham nhũng ở Việt Nam thì phải thay đổi chế độ” (Trần Văn Hiếu, 2023).

Bằng những ưu thế vượt trội từ khả năng truyền tải thông tin đa phương tiện trên mạng Internet, có tính tương tác cao và khả năng truyền tin không giới hạn về thời gian và không gian, báo mạng điện tử đã cung cấp tới công chúng nội dung thông tin phong, chống tham nhũng phong phú qua những cách thức đấu tranh đa dạng và hình thức thể hiện hấp dẫn. Tuy nhiên, song song đó cũng còn một số hạn chế như nội dung thông tin truyền tải chưa cân đối, còn thiếu các tuyến bài điều tra độc lập của người làm báo, việc sử dụng hiệu ứng đa phương tiện vẫn cần tiếp tục đẩy mạnh... Do vậy, việc đề xuất các giải pháp hữu hiệu nhằm nâng cao vai trò của báo mạng điện tử trong đấu tranh phòng, chống tham nhũng ở Việt Nam thời gian tới là vấn đề vô cùng quan trọng cả về lý luận và thực tiễn.

2. Phương pháp nghiên cứu

Phương pháp nghiên cứu chủ đạo của bài viết là phân tích nội dung báo chí trên cơ sở nghiên cứu định lượng và định tính. Nghiên cứu khảo sát toàn bộ bài viết về chủ đề phòng, chống tham nhũng được đăng tải trên Báo Nhân dân điện tử, Báo điện tử Bảo vệ pháp luật và Báo VnExpress trong giai đoạn từ 1/1/2021 đến tháng 31/6/2025 theo các tiêu chí: số lượng và tần suất bài viết, nội dung thông tin, cách thức đấu tranh và hình thức thể hiện thông tin. Do một bài viết có thể kết hợp truyền tải nhiều nội dung thông tin/ cách thức đấu tranh/ hình thức thể hiện nên khi khảo sát, một bài viết có thể tích tương ứng nhiều nội dung/ cách thức đấu tranh/ hình thức thể hiện. Vì vậy, tổng tỷ lệ các nội dung thông tin truyền tải/ cách thức đấu tranh/ hình thức thể hiện có thể vượt 100%. Cùng với đó, nghiên cứu lựa chọn một số ví dụ thực tiễn đã được đăng tải trên báo mạng điện tử trong giai đoạn khảo sát để làm sâu sắc hơn kết quả định lượng. Tổng hợp kết quả khảo sát sẽ phản ánh những thành công, hạn chế, là cơ sở tìm ra nguyên nhân, đề xuất giải pháp nhằm nâng cao vai trò của báo mạng điện tử trong công cuộc đấu tranh phòng, chống tham nhũng ở Việt Nam thời gian tới.

3. Kết quả nghiên cứu và thảo luận

3.1. Thành công, hạn chế và nguyên nhân trong đấu tranh phòng, chống tham nhũng của báo mạng điện tử

3.1.1. Thành công và nguyên nhân

3.1.1.1. Thành công

Thứ nhất, về số lượng và tần suất đăng tải thông tin:

Báo mạng điện tử	Số lượng	Trung bình số bài viết/ tháng
Báo Nhân dân điện tử	640	11,85
Báo VnExpress	440	8,15
Báo điện tử Bảo vệ Pháp luật	646	11,96
Tổng	1726	31,96

Bảng 1. Thống kê bài viết đăng tải trên ba báo mạng điện tử đang nghiên cứu từ ngày 1/1/2021 đến ngày 31/6/2025 (Nguồn: Tác giả tự khảo sát)

Kết quả khảo sát cho thấy báo mạng điện tử cập nhật thông tin kịp thời và liên tục, thể hiện sự quan tâm thường xuyên, không ngắt quãng về chủ đề phòng, chống tham nhũng. Trong giai đoạn nghiên cứu, ba báo được khảo sát đã đăng tải tổng cộng 1.726 bài liên quan đến phòng, chống tham nhũng, bình quân mỗi báo đăng 31,96 bài/ tháng. Trong đó, Báo điện tử Bảo vệ pháp luật đăng nhiều nhất với 646 bài, tương ứng 11,96 bài/tháng. Báo Nhân dân điện tử có số lượng bài đăng đứng thứ hai nhưng cũng chỉ ít hơn Báo điện tử Bảo vệ pháp luật 6 bài. Báo VnExpress có số lượng bài đăng thấp nhất với 440 bài, tương ứng 8,15 bài/tháng.

Nghiên cứu việc đăng tải thông tin về vụ việc tham nhũng tại công ty Việt Á là minh họa rõ nét: Ngày 18/12/2021, khi có thông tin khởi tố các đối tượng trong vụ công ty Việt Á, các báo đều đồng loạt đăng bài, thời gian đăng tải chênh nhau chỉ tính bằng phút như: "Khởi tố Giám đốc CDC Hải Dương vì vi phạm trong hoạt động đấu thầu" (Báo Nhân dân điện tử, đăng vào 22h); "Tổng giám đốc Công ty Cổ phần công nghệ Việt Á bị khởi tố" (Báo VnExpress, đăng vào 22h20); "(NÓNG) Phê chuẩn khởi tố, bắt tạm giam Giám đốc CDC Hải Dương và Chủ tịch Công ty Việt Á" (Báo điện tử Bảo vệ pháp luật, đăng vào 23h42). Xuyên suốt quá trình điều tra, xét xử vụ án Việt Á, các báo luôn theo sát để cập nhật thông tin mới hàng ngày, khai thác vụ việc dưới góc nhìn đa chiều theo đúng tôn chỉ, mục đích của từng tờ báo. Trong đó, Báo VnExpress thường thông tin về tiến trình xử lý vụ việc theo xu hướng báo chí hiện đại và mở bình luận dưới bài viết, điển hình bài "Việt Á bị cáo buộc chi 82 tỷ đồng hối lộ 6 cơ quan

chức năng như thế nào?”. Báo Nhân dân điện tử hướng đến thông điệp "quyết tâm xử lý sai phạm" đúng vai trò của tờ báo Đảng, điển hình như "Vụ án tại công ty Việt Á: Xử lý nghiêm, không có vùng cấm, không có ngoại lệ" hay "Quốc hội yêu cầu xử lý dứt điểm các sai phạm, vụ việc liên quan đến Việt Á". Còn Báo điện tử Bảo vệ pháp luật thường phân tích hành vi vi phạm từ góc độ pháp luật, thể hiện rõ chức năng giám sát, kiểm sát hoạt động điều tra và truy tố, điển hình bài "Việt Á và Phan Quốc Việt chống dịch để thu lợi bất chính không thể xem xét là có công".

Thứ hai, về nội dung thông tin và cách thức đấu tranh:

TT	Nội dung	Tổng mẫu		Các tờ báo mạng điện tử (%)		
		Số lượng	%	Nhân dân	VnExpress	Bảo vệ pháp luật
1.	Thông tin về chỉ đạo, chủ trương, đường lối của Đảng, chính sách, pháp luật của Nhà nước trong phòng, chống tham nhũng	640	37,1	47,7	34,8	28,2
2.	Thông tin về các vụ việc tham nhũng	859	49,8	46,1	69,1	40,2
3.	Thông tin điều tra độc lập về tham nhũng của nhà báo và đề nghị xử lý	53	3,1	2,8	3,9	2,8
4.	Sự vào cuộc của các cơ quan chức năng trong đấu tranh phòng, chống tham nhũng	962	55,7	55,0	71,1	46,0
5.	Sự phản hồi của người dân về công tác phòng, chống tham nhũng	44	2,5	3,0	4,1	1,1
6.	Thông tin về quá trình xét xử	967	56,0	58,0	69,8	44,7
7.	Xử lý sau tham nhũng và bài học	444	25,7	32,8	30,9	15,2
8.	Khác	37	2,1	2,7	1,4	2,2

Bảng 2. Nội dung báo mạng điện tử đấu tranh phòng, chống tham nhũng qua khảo sát
tại các báo mạng điện tử đang nghiên cứu (Nguồn: Tác giả tự khảo sát)

Kết quả khảo sát cho thấy báo mạng điện tử cũng khá thành công khi cung cấp nội dung thông tin về phòng, chống tham nhũng tới công chúng tương đối phong phú. Các nhóm thông tin về phòng, chống tham nhũng phổ biến nhất là thông tin về quá trình xét xử tham nhũng (967 bài, chiếm 56%), sự vào cuộc của các cơ quan chức năng (962 bài, chiếm 55,7%), các vụ việc tham nhũng (859 bài, chiếm 49,8%) và chỉ đạo, chủ trương, đường lối của Đảng, chính sách, pháp luật của Nhà nước trong phòng, chống tham nhũng (640 bài, chiếm 37,1%). Tổng hợp các thông tin này giúp công chúng nhận diện được toàn cảnh về thực trạng tham nhũng và quyết tâm đấu tranh phòng, chống tham nhũng của Đảng, Nhà nước thông qua những văn bản chỉ đạo chiến lược, hệ thống pháp luật và sự vào cuộc quyết liệt của cơ quan chức năng. Tuy nhiên, một số nhóm thông tin thể hiện sự dấn thân của báo mạng điện tử qua nghiệp vụ điều tra báo chí về tham nhũng và thông tin phản ánh sự phản hồi của người dân còn rất hạn chế, cụ thể: thông tin điều tra độc lập về tham nhũng của nhà báo và đề nghị xử lý (53 bài, chiếm 3,1%) và sự phản hồi của người dân về công tác phòng, chống tham nhũng (44 bài, chiếm 2,5%).

Xét riêng mỗi tờ báo, cơ cấu thông tin về phòng, chống tham nhũng cũng có một số điểm khác biệt đặc trưng. Là tờ báo Đảng, Báo Nhân dân điện tử có tỷ lệ bài thông tin về chỉ đạo, chủ trương, đường lối của Đảng, chính sách, pháp luật của Nhà nước trong phòng, chống tham nhũng cao nhất với 47,7% (đặc biệt cao gấp gần 2 lần so với Báo điện tử Bảo vệ pháp luật). Báo VnExpress lại tập trung đăng tải những thông tin được công chúng phổ thông đặc biệt quan tâm như thông tin về các vụ việc tham nhũng, sự vào cuộc của các cơ quan chức năng và quá trình xét xử tham nhũng (với tỷ lệ cao hơn hẳn hai tờ báo còn lại, lần lượt là 69,1%, 71,1% và 69,8%). Còn cơ cấu thông tin tại Báo điện tử Bảo vệ pháp luật đang theo đúng xu hướng chung trên ba báo nhưng tất cả nội dung thông tin đều có tỷ lệ thấp hơn hai tờ báo còn lại. Điều này gián tiếp phản ánh xu hướng tập trung phân tích chuyên sâu thay vì truyền tải đa thông điệp trong một bài viết bởi theo dữ liệu tại Bảng 1, Báo điện tử Bảo vệ pháp luật có số lượng bài viết về phòng, chống tham nhũng cao nhất trong ba báo.

Bên cạnh đó, báo mạng điện tử cũng được đánh giá khá thành công khi sử dụng đa dạng các cách thức đấu tranh phòng, chống tham nhũng, cụ thể:

TT	Cách thức	Tổng mẫu		Các tờ báo mạng điện tử (%)		
		Số lượng	%	Nhân dân	VnExpress	Bảo vệ pháp luật
1.	Cập nhật thông tin về phòng, chống tham nhũng	1497	86,7	84,7	91,4	85,6
2.	Củng cố hiểu biết về phòng, chống tham nhũng	629	36,4	37,5	55,7	22,3
3.	Điều tra về tham nhũng	189	11	11,9	16,1	6,5
4.	Tạo lập diễn đàn, khơi nguồn và định hướng dư luận xã hội về đấu tranh phòng, chống tham nhũng	689	39,9	42,7	67,0	18,7
5.	Đề xuất giải pháp, gợi mở chính sách	970	56,2	54,8	75,0	44,7

Bảng 3. Cách thức báo mạng điện tử đấu tranh phòng, chống tham nhũng qua khảo sát
tại các báo mạng điện tử đang nghiên cứu (Nguồn: Tác giả tự khảo sát)

Cập nhật thông tin về phòng, chống tham nhũng có tỷ lệ bài viết lớn nhất trong tổng mẫu (1.497 bài, chiếm 86,7%) cũng như ở mỗi tờ báo khảo sát, thể hiện rõ nét vai trò cung cấp thông tin liên tục, kịp thời của báo mạng điện tử và là cơ sở để người dân thực hiện quyền giám sát và phản biện xã hội. Đồng thời, báo mạng điện tử cũng tích cực đăng tải những bài viết có nội dung chuyên sâu để củng cố hiểu biết về tham nhũng của công chúng (629 bài, chiếm 36,4%) và đề xuất giải pháp, gợi mở chính sách để các nhà hoạch định chính sách có cơ sở xem xét và điều chỉnh (970 bài, chiếm 56,2%).

Với khả năng tương tác ưu việt, tức thời và đa chiều, báo mạng điện tử được đánh giá cao ở hoạt động tạo lập diễn đàn, khơi nguồn và định hướng dư luận xã hội về đấu tranh phòng, chống tham nhũng (689 bài, chiếm 39,9%), khuyến khích công chúng tham gia thảo luận, đóng góp ý kiến. Trong đó, Báo VnExpress là tờ báo sử dụng cách thức này phổ biến nhất với tỷ lệ 67% (cao gấp hơn 1,5 lần so với Báo Nhân dân điện tử và gấp hơn 3,5 lần so với Báo điện tử Bảo vệ pháp luật). Điển hình, Báo VnExpress mở

riêng một chuyên mục “Góc nhìn” để các chuyên gia và công chúng có thể tham gia thảo luận cởi mở, phản biện đa chiều về những vấn đề “nóng”, trong đó có phòng, chống tham nhũng với các bài như: “Vì sao khó chống tham nhũng” (đăng ngày 19/7/2022, 191 lượt bình luận); “Ăn chia phẩm giá” (đăng ngày 21/7/2023, 150 lượt bình luận); “Bình thường hoá tham nhũng” (đăng ngày 10/5/2024, 213 lượt bình luận);...

Kết quả khảo sát cũng cho thấy, cách thức đấu tranh phòng, chống tham nhũng của báo mạng điện tử chiếm tỷ trọng thấp nhất là điều tra về tham nhũng (chỉ 11%). Trong đó, Báo VnExpress có tỷ lệ bài điều tra độc lập về tham nhũng lớn nhất (16,1%) và Báo điện tử Bảo vệ pháp luật có tỷ lệ thấp nhất trong ba báo (chỉ 6,5%).

Thứ ba, về hình thức thể hiện thông tin:

Tùy thuộc vào nội dung thông tin và thông điệp muốn truyền tải, báo mạng điện tử sử dụng đa dạng các thể loại tin bài kết hợp với những hình thức minh họa sinh động, hiện đại, góp phần tăng sức hấp dẫn với người đọc và nâng cao hiệu quả truyền tải thông tin.

TT	Thể loại	Tổng mẫu		Các tờ báo mạng điện tử (%)		
		Số lượng	%	Nhân dân	VnExpress	Bảo vệ pháp luật
1.	Tin	918	53,2	43,9	49,1	64,5
2.	Tường thuật	221	12,8	13,6	13,0	11,9
3.	Bài phản ánh	261	15,1	17	19,1	9,9
4.	Phòng vấn	17	1,0	1,7	1,4	0,7
5.	Bình luận	238	13,8	16,7	16,4	9,1
6.	Phóng sự điều tra	13	0,8	0,8	0,7	0,8
7.	Trào phúng châm biếm	9	0,5	0,6	0	0,8
8.	Khác	49	2,8	5,0	0,5	2,3
	Tổng	1726	100	100	100	100

Bảng 4. Thể loại tin bài thể hiện nội dung về phòng, chống tham nhũng qua khảo sát tại các báo mạng điện tử đang nghiên cứu (Nguồn: Tác giả tự khảo sát)

Tin là thể loại được sử dụng nhiều nhất với 918 bài chiếm 53,2%, thể hiện báo mạng điện tử ưu tiên cập nhật thông tin nhanh, kịp thời đến công chúng. Nhóm thể loại tin

bài đứng thứ hai là bài phản ánh (261 bài, chiếm 15,1%), bình luận (238 bài, chiếm 13,8%) và tường thuật (221 bài, chiếm 12,8%). Đây là những thể loại đòi hỏi người làm báo phải theo sát diễn biến và am hiểu sâu về tham nhũng để có thể truyền tải tới công chúng thông tin chính xác hay những bình luận sâu sắc, phản ánh đúng bản chất của tham nhũng. Các thể loại khác còn chiếm tỷ trọng khá hạn chế (chỉ từ 0,8% - 2,8%). Cơ cấu thể loại tin bài ở mỗi tờ báo đều đồng nhất với xu hướng chung của ba báo.

TT	Nội dung	Tổng mẫu		Các tờ báo mạng điện tử (%)		
		Số lượng	%	Nhân dân	VnExpress	Bảo vệ pháp luật
1.	Có ảnh minh họa	1603	92,9	94,7	85,7	96
2.	Có clip minh họa	34	2	0,8	5,2	0,9
3.	Có đồ họa minh họa	56	3,2	0,9	5,9	3,7
4.	Có dữ liệu thống kê	568	32,9	26,9	50,7	26,8

Bảng 5. Hình thức minh họa cho bài viết về phòng, chống tham nhũng qua khảo sát tại các báo mạng điện tử đang nghiên cứu (Nguồn: Tác giả tự khảo sát)

Trong các hình thức minh họa, việc sử dụng ảnh minh họa vẫn là hình thức phổ biến nhất với 1.603 bài chiếm 92,9% và ở mỗi tờ báo khảo sát cũng vậy; tiếp đến là sử dụng dữ liệu thống kê với 568 bài chiếm 32,9%. Việc sử dụng đồ họa và clip minh họa trong bài viết còn rất hạn chế (chỉ 56 bài có đồ họa, chiếm 3,2% và 34 bài có clip minh họa, chiếm 2%).

3.1.1.2. Nguyên nhân thành công

Thứ nhất, nghiên cứu thực hiện trong giai đoạn chủ trương đấu tranh phòng, chống tham nhũng được Đảng và Nhà nước triển khai mạnh mẽ theo đúng quan điểm “không nghỉ, không ngừng”, “không có vùng cấm, không có ngoại lệ, bất kể người đó là ai” (Báo điện tử Chính Phủ xây dựng chính sách, pháp luật, 2022). Theo sát chủ trương của Đảng, Nhà nước cùng sự vào cuộc quyết liệt của các cơ quan chức năng, với vai trò “xung kích, tiên phong”, báo mạng điện tử cũng dành sự quan tâm lớn tới mảng đề tài đấu tranh phòng, chống tham nhũng qua việc tăng cường số lượng bài viết và duy trì tần suất đăng tải để hình thành một chương trình nghị sự, góp phần thay đổi nhận thức và định hướng hành vi của công chúng trong đấu tranh phòng, chống tham nhũng.

Thứ hai, để cung cấp cho độc giả nguồn thông tin phong phú và đấu tranh trực diện với tham nhũng, vai trò của người làm báo là không thể phủ nhận. Nhiều tác phẩm có chất lượng tốt, tính phát hiện cao, thể hiện sự dấn thân, đeo bám tới cùng vụ việc tham nhũng của các nhà báo, tạo hiệu ứng tác động xã hội rất lớn, đem lại hiệu quả tích cực trong công tác đấu tranh phòng, chống tham nhũng.

Thứ ba, số lượng bài viết có nội dung phản ánh sự vào cuộc của cơ quan chức năng, thông tin xét xử vụ án tham nhũng hay sự phản hồi của công chúng đã cho thấy tinh thần phối hợp tích cực với báo mạng điện tử của cơ quan chức năng và người dân. Đây là những nguồn quan trọng, góp phần kiến tạo nội dung thông tin phong phú và hỗ trợ đắc lực cho báo mạng điện tử đấu tranh với tham nhũng.

Thứ tư, trong giai đoạn công nghệ phát triển vượt bậc, việc ứng dụng kỹ thuật tích hợp với sức mạnh của trí tuệ nhân tạo đã dần trở thành xu hướng chung, giúp rút ngắn thời gian sản xuất tin bài, tăng sức thu hút công chúng và đặc biệt hiệu quả trong phân tích dữ liệu, chỉnh sửa hình ảnh, dựng clip, đồ họa, tạo lập diễn đàn...

3.1.2. Hạn chế và nguyên nhân

3.1.2.1. Hạn chế

Thứ nhất, theo dữ liệu tại Bảng 2, cơ cấu nội dung thông tin về đấu tranh phòng, chống tham nhũng trên báo mạng điện tử chưa thực sự cân đối. Phần lớn thông tin là phản ánh chủ trương, đường lối của Đảng, chính sách, pháp luật của Nhà nước về phòng, chống tham nhũng và thực trạng tham nhũng qua thông tin về vụ án tham nhũng, quá trình xét xử tham nhũng. Những nội dung này vô cùng cần thiết nhưng nếu được truyền tải quá nhiều dễ khiến công chúng nhận định tham nhũng đang tràn lan, khó kiểm soát, tạo tâm lý xã hội tiêu cực. Trong khi đó, một số thông tin cũng rất quan trọng, thể hiện rõ nét vai trò đấu tranh trực diện với tham nhũng của báo chí hay trách nhiệm khuyến khích công chúng cùng tham gia như thông tin kết quả điều tra tham nhũng độc lập của báo chí, sự phản hồi của người dân còn rất hạn chế (lần lượt chiếm tỷ trọng là 3,1% và 2,5%).

Thứ hai, theo dữ liệu tại Bảng 3, hoạt động điều tra độc lập của báo mạng điện tử về tham nhũng còn chưa thực sự phát huy hiệu quả khi chiếm tỷ lệ rất nhỏ (chỉ 11%). Điều này cho thấy số lượng vụ án tham nhũng bị phanh phui bởi nghiệp vụ điều tra báo chí còn rất ít, chưa thể hiện rõ nét vai trò đấu tranh để phơi bày tham nhũng của báo mạng điện tử.

Thứ ba, dữ liệu Bảng 4 cho thấy, hình thức thể hiện nội dung thông tin tuy đã hiện đại hóa với việc ứng dụng đa phương tiện và dữ liệu nhưng vẫn chưa thực sự tạo thành xu hướng nổi bật. Hình thức truyền thống là sử dụng ảnh minh họa vẫn chiếm ưu thế, trong khi tỷ lệ bài có clip chỉ đạt 2% và bài có đồ họa chỉ đạt 3,2%. Dữ liệu thống kê xuất hiện ở 32,9% bài viết, tức là còn khoảng hai phần ba số bài chưa khai thác sức mạnh của dữ liệu để tăng tính thuyết phục.

3.1.2.2. Nguyên nhân hạn chế

Thứ nhất, thực tế có rất nhiều nguyên nhân khiến cho nhà báo và các cơ quan báo mạng điện tử còn ngại dấn thân với thể loại báo chí điều tra về tham nhũng dẫn đến thông tin về tham nhũng qua kết quả điều tra độc lập của báo chí còn hạn chế. Một số nguyên nhân có thể kể đến như:

- i. Tham nhũng là hành vi có tính chất tinh vi, phức tạp, khó dự báo và phát hiện.
- ii. Thể loại báo chí điều tra còn thiếu nhân lực theo đuổi, xuất hiện tình trạng người làm báo lợi dụng điều tra để tư lợi, đặt ra yêu cầu cấp thiết về chuẩn mực đạo đức và kỹ năng nghề nghiệp.
- iii. Nhà báo thường xuyên phải đối diện với những nguy hiểm từ đối tượng có lợi ích bị đe dọa bởi bài báo của nhà báo.
- iv. Việc thực thi pháp luật bảo vệ nhà báo còn chưa đảm bảo tính răn đe khi từ trước đến nay rất ít trường hợp xâm phạm quyền lợi của nhà báo bị xử lý, trường hợp bị xử lý thì quá trình xác minh, điều tra thường kéo dài hoặc chủ yếu xử phạt hành chính.
- v. Các cơ quan báo chí và các nhà báo đang gặp nhiều khó khăn trong việc thu thập thông tin vì không ít cá nhân, tổ chức, đơn vị có sai phạm tìm mọi cách cản trở, bưng bít thông tin, các cơ quan chức năng còn né tránh.

Thứ hai, việc ứng dụng công nghệ và trí tuệ nhân tạo vào sản xuất nội dung báo chí giúp giảm thời gian sản xuất tin bài, tăng sức hấp dẫn với công chúng nhưng ngược lại cũng yêu cầu người làm báo phải thật cẩn trọng khi sử dụng, đặc biệt liên quan đến tính chính xác của thông tin, dữ liệu, clip hay vấn đề quyền sở hữu trí tuệ,... Do vậy, hiện nay việc sử dụng hình ảnh minh họa cho bài viết về phòng, chống tham nhũng vẫn là hình thức minh họa phổ biến nhất.

3.2. Một số giải pháp nâng cao vai trò của báo mạng điện tử đấu tranh phòng, chống tham nhũng ở Việt Nam trong thời gian tới

Để nâng cao vai trò của báo mạng điện tử trong đấu tranh phòng, chống tham nhũng ở Việt Nam thời gian tới, nghiên cứu đề xuất một số giải pháp sau:

Thứ nhất, các cơ quan báo mạng điện tử cần tập trung nâng cao năng lực của đội ngũ người làm báo hiện có, đảm bảo "vững vàng, không lùi bước trước khó khăn, thách thức; tinh táo trước cám dỗ; kiên định, kiên trì về bản lĩnh chính trị; tâm huyết, sắc sảo về chuyên môn; nhân văn trong hành nghề; quyết liệt, dũng cảm trong đấu tranh", tiên phong, gương mẫu, đi đầu, đấu tranh không khoan nhượng với tham nhũng với tinh thần "thép trong bút - lửa trong tim" (Lại Hoa, 2025). Theo đó, các cơ quan báo mạng điện tử cần tăng cường hoạt động đào tạo, trao đổi chuyên môn thông qua các khóa học nghiệp vụ điều tra, hội nghị, hội thảo chuyên đề ... với sự tham gia của các chuyên gia, nhà báo kỳ cựu để cùng nhau chia sẻ kiến thức, học hỏi kinh nghiệm. Ngoài ra, trong xu hướng "tinh gọn bộ máy", thay vì duy trì bộ phận phóng viên chuyên điều tra về phòng, chống tham nhũng, các tòa soạn nên xây dựng nhóm phóng viên cơ động sẵn sàng tác nghiệp khi phát hiện hoặc được giao đề tài liên quan đến phòng, chống tham nhũng. Nhóm phóng viên cơ động sẽ gồm những nhà báo giỏi cả về trình độ chuyên môn, công nghệ, kinh nghiệm "chiến đấu" với tham nhũng và bản lĩnh chính trị vững vàng.

Thứ hai, bên cạnh việc phát triển nguồn nhân lực hiện có, việc phát hiện và xây dựng nguồn nhân lực kế cận cũng rất quan trọng. Các cơ quan báo mạng điện tử có thể phối hợp với các cơ sở đào tạo báo chí để tìm kiếm nhân sự có tố chất, sau đó tiếp tục tổ chức các chương trình bồi dưỡng, tập sự gắn "lý thuyết" với "thực hành", đảm bảo sau khi tốt nghiệp có thể bắt nhịp ngay với công việc thực tế. Mặc dù sẽ mất nhiều thời

gian và công sức nhưng đây là một giải pháp nâng cao chất lượng nguồn nhân lực có tính bền vững cao.

Thứ ba, cơ quan báo mạng điện tử cần xây dựng cơ chế khuyến khích nhà báo, phóng viên thực hiện các bài điều tra về tham nhũng như hỗ trợ thiết bị tác nghiệp, khen thưởng, hỗ trợ nghiệp vụ, tư vấn chuyên môn 24/7, để tạo động lực cho nhà báo, phóng viên mạnh dạn đấu tranh với tham nhũng.

Thứ tư, các cơ quan thực thi pháp luật (đặc biệt là công an, viện kiểm sát, tòa án) cần siết chặt hoạt động thực thi pháp luật, tăng cường xử lý các đối tượng có hành vi xâm phạm quyền lợi của người làm báo để thể hiện tính răn đe của pháp luật và để người làm báo yên tâm tác nghiệp. Bởi thực tế, các quy định pháp luật để bảo vệ nhà báo trong quá trình tác nghiệp đã khá đầy đủ. Tùy thuộc vào mức độ vi phạm, các đối tượng có hành vi xâm phạm đến tài sản, sức khỏe hoặc tính mạng của người làm báo có thể bị xử lý vi phạm hành chính hoặc bị truy cứu trách nhiệm hình sự với các tội danh tương ứng trong Bộ luật Hình sự như: Tội giết người; Tội cố ý gây thương tích; Tội bắt, giữ hoặc giam người trái pháp luật; Tội hủy hoại tài sản;...

Thứ năm, các cơ quan có chức năng hoặc được giao nhiệm vụ đấu tranh phòng, chống tham nhũng như thanh tra, kiểm toán, công an, viện kiểm sát, tòa án,... cần chủ động phối hợp, cung cấp thông tin theo đề nghị của báo chí (trừ các thông tin thuộc phạm vi phải bảo mật). Đồng thời, các cơ quan này cũng cần xây dựng cơ chế phối hợp cung cấp thông tin để báo chí có thể theo dõi, đồng hành và thực hiện chức năng thông tin kịp thời tới công chúng.

Thứ sáu, công chúng là một trong những nguồn tin quan trọng giúp báo mạng điện tử tạo lập nhiều nội dung thông tin về phòng, chống tham nhũng cũng như có cơ sở đấu tranh với tham nhũng. Tuy nhiên, kết quả khảo sát tại Bảng 1 cho thấy việc khai thác thông tin của báo mạng điện tử cũng như sự phản hồi từ người dân về phòng, chống tham nhũng còn nhiều hạn chế. Do vậy, báo mạng điện tử cần tăng cường xây dựng mạng lưới công chúng tích cực thông qua việc đa dạng và hiện đại hóa các phương thức tiếp nhận, xử lý tin báo từ người dân ví dụ: công khai đường dây nóng, thư điện tử, phát triển phương thức giao tiếp trực tuyến qua website,... Nhưng để được công chúng tin tưởng gửi tin, báo mạng điện tử cần tự hoàn thiện năng lực nội tại và tăng

cường dấu ấn liên quan đến hiệu quả đấu tranh phòng, chống tham nhũng.

Thứ bảy, cơ quan báo mạng điện tử và người làm báo cần tiếp tục đẩy mạnh việc ứng dụng công nghệ vào sản xuất nội dung báo chí về phòng, chống tham nhũng, tăng cường đổi mới và đột phá trong hình thức trình bày bài viết hướng tới “đa nền tảng”, “đa phương tiện”, báo chí dữ liệu để thu hút sự quan tâm của công chúng trẻ, tạo lập thế hệ độc giả mới. Tuy nhiên, người làm báo cần có kỹ năng, kiến thức để làm chủ công nghệ và chịu trách nhiệm về tính chính xác và quyền sở hữu trí tuệ đối với nội dung truyền tải tới công chúng.

4. Kết luận

Bằng những nội dung thông tin phong phú, cách thức đấu tranh đa dạng và hình thức thể hiện hiện đại, báo mạng điện tử ngày càng khẳng định rõ nét vai trò cung cấp thông tin, giám sát, phản biện xã hội và góp phần gợi mở chính sách. Tuy nhiên, kết quả nghiên cứu cũng cho thấy còn nhiều hạn chế cần khắc phục, đặc biệt là chưa có nhiều tuyến bài điều tra tham nhũng – thể loại phản ánh vai trò “tiên phong” của báo chí; ứng dụng công nghệ vào sản xuất nội dung tin bài còn thực sự toàn diện; hoạt động thực thi pháp luật bảo vệ nhà báo còn thiếu tính răn đe,...

Trước những vấn đề đó, một số giải pháp được đặt ra nhằm nâng cao vai trò của báo mạng điện tử trong cuộc đấu tranh phòng, chống tham nhũng ở Việt Nam thời gian tới như: nâng cao nguồn nhân lực của báo mạng điện tử; tăng cường ứng dụng công nghệ vào hoạt động tác nghiệp và sản xuất tin bài; nâng cao hiệu quả thực thi pháp luật để bảo vệ nhà báo; đặc biệt cần tăng cường sự phối hợp tích cực của báo mạng điện tử với các cơ quan chức năng và người dân. Sự kết hợp tổng thể các giải pháp sẽ giúp tăng cường vai trò của báo mạng điện tử nói riêng và báo chí nói chung trong đấu tranh phòng, chống tham nhũng ở Việt Nam./.

Tài liệu tham khảo

1. Báo điện tử Chính Phủ xây dựng chính sách, pháp luật. (2022). Toàn văn: Kết luận của Tổng Bí thư Nguyễn Phú Trọng tại cuộc họp phòng chống tham nhũng, tiêu cực.
<https://xaydungchinh sach.chinhphu.vn/toan-van-ket-luan-cua-tong-bi-thu-nguyen-phu-trong-tai->

[cuoc-hop-phong-chong-tham-nhung-tieu-cuc-119221118204327577.htm](https://tcdcpl.moj.gov.vn/qt/tintuc/Pages/su-kien-phap-ly-noi-bat.aspx?ItemID=130).

2. Đặng Vũ Huân. (2026). Hoạt động phối hợp giữa các cơ quan chức năng với các cơ quan báo chí trong công tác phòng chống tham nhũng - Thực trạng và kiến nghị. <https://tcdcpl.moj.gov.vn/qt/tintuc/Pages/su-kien-phap-ly-noi-bat.aspx?ItemID=130>.
3. Lại Hoa. (2025). Báo chí tiên phong, gương mẫu, đi đầu, đấu tranh không khoan nhượng với tham nhũng. <https://vov.vn/chinh-tri/bao-chi-tien-phong-guong-mau-di-dau-dau-tranh-khong-khoan-nhuong-voi-tham-nhung-post1242251.vov>.
4. Phúc Hằng. (2022). Bảo vệ nhà báo trong đấu tranh phòng, chống tham nhũng, tiêu cực. <https://noichinh.vn/ngghien-cuu-trao-doi/202206/bai-cuoi-bao-ve-nha-bao-trong-dau-tranh-phong-chong-tham-nhung-tieu-cuc-bao-ve-nha-bao-trong-dau-tranh-phong-chong-tham-nhung-tieu-cuc-311160/>.
5. Phương Liên. (2023). Phát huy mạnh mẽ vai trò, trách nhiệm người làm báo trong đấu tranh với tham nhũng, tiêu cực. <https://baochinhphu.vn/phat-huy-manh-me-vai-tro-trach-nhiem-nguoi-lam-bao-trong-dau-tranh-voi-tham-nhung-tieu-cuc-102231105221201965.htm>.
6. Phạm Thị Minh Thủy. (2025). Đấu tranh phòng, chống tham nhũng, tiêu cực trong xây dựng Nhà nước pháp quyền xã hội chủ nghĩa. <https://www.quanlynhanuoc.vn/2025/10/13/dau-tranh-phong-chong-tham-nhung-tieu-cuc-trong-xay-dung-nha-nuoc-phap-quyen-xa-hoi-chu-nghia/>.
7. Quỳnh Anh. (2025). Phóng viên điều tra giữa thời đại dữ liệu và AI. <https://kinhtedothi.vn/phong-vien-dieu-tra-giua-thoi-dai-du-lieu-va-ai.730864.html>.
8. Trần Văn Hiếu. (2023). Đấu tranh chống những luận điệu xuyên tạc về phòng, chống tham nhũng. Tạp chí Lý luận chính trị. Số 540, trang 73-80.